

Haapajärven Yrityspalvelut Oy
Kustaa Vaasan katu 2
85800 Haapajärvi
hannu.vuorela@haapajarvi.fi

Haapajärven bioteollisuusalueen rakennushanke, Haapajärvi

Yhteysviranomaisen lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

HANKETIEDOT

Hankkeen nimi ja sijainti

Haapajärven bioteollisuusalueen rakennushanke, Haapajärvi

Hankkeesta vastaa Haapajärven Yrityspalvelut Oy

Yhteysviranomainen

Hankkeen yhteysviranomaisena on toiminut Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

Haapajärven Yrityspalvelut Oy suunnittelee bioteollisuusalueen perustamista Haapajärvelle, joko Ouluntien teollisuusalueelle tai Hallan bioteollisuusalueelle tai molemmille. Eri tuotantovaihtoehtoja ovat bioöljyn tuotanto tai bioöljyn tuotanto ja sen jatkojalostaminen tai biohiilen ja -öljyn yhdistetty tuotanto. Raaka-aineena käytetään puubiomassaa, jota tarvitaan enimmillään 320 000 tonnia vuodessa. Alueelle on suunnitteilla myös biotermiinaalin perustaminen sekä energian tuottamista sivuvirroista. Biotermiinaaliin tulee sijoittumaan myös puubiomassan haketustoimintoja.

Bioöljyn valmistus perustuu pyrolyysiin, jossa sopivan kosteustason omaava ja tiettyyn palakokoon esikäsitelty biomassa muutetaan bioöljyksi. Prosessin lämmönsiirtoaineena toimii noin 500 celsiusasteen hiekka, joka kaasuunnuttaa biomassan raktorissa. reaktio tapahtuu lähes hapettomissa olosuhteissa, joten palamista ei tapahdu. Biohiilen tuotanto perustuu niin ikään pyrolyysiin, jonka seurauksena syntyy biohiiltä sekä pyrolyysi- ja savukaasuja. Bioöljyllä voidaan korvata fossiilisia polttoaineita ja sitä voidaan jatkojalostaa esimerkiksi liikennekäyttöön tai kemianteollisuuden raaka-aineeksi.

Tuotantovaihtoehdot Ouluntien teollisuusalueella:

- VE1A Bioöljyn tuotanto (lopputuotetta 100 000 t/v).

- VE1B Bioöljyn tuotanto (lopputuotetta 100 000 t/v) ja sen jatkojalostus.
- VE1C Yhdistetty bioöljyn ja biohiilen tuotanto, jossa lopputuotteina syntyy biohiiltä 46 000 t/v ja vaihtelevia määriä bioöljyä.

Tuotantovaihtoehdot Hallan bioteollisuusalueella:

- VE2A Bioöljyn tuotanto (lopputuotetta 100 000 t/v).
- VE2B Bioöljyn tuotanto (lopputuotetta 100 000 t/v) ja sen jatkojalostus.
- VE2C Yhdistetty bioöljyn ja biohiilen tuotanto, jossa lopputuotteina syntyy biohiiltä 46 000 t/v ja vaihtelevia määriä bioöljyä.

VE0 - hanketta ei toteuteta

Bioteollisuusaluetta ei perusteta Haapajärvelle. Ouluntien teollisuusalue ja Hallan bioteollisuusalue jäävät tähänhetkiseen tilaansa. Puubiomassasta ei valmisteta bioöljyä eikä biohiiltä kummallakaan alueella, joten biomassaa jää hyödyntämättä tai se hyödynnetään toisaalla.

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELYN VIREILLETULO

Haapajärven Yrityspalvelut Oy on 12.6.2023 saattanut vireille ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (jäljempänä arviointimenettely) toimittamalla Pohjois-Pohjanmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukseen (jäljempänä ELY-keskus) Haapajärven bioteollisuusalueen rakennushanke, Haapajärviltä koskevan ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma).

Hankkeen arviointimenettelyn tarve määräytyy ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (jäljempänä YVA-laki) liitteen 1 kohdan 6d perusteella.

ENNAKKONEUVOTTELU

Yhteysviranomaisen järjesti YVA-lain 8§:n mukaisen ennakoneuvottelun 20.4.2023, edistämään muun muassa hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa, sekä hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Ennakoneuvotteluun osallistuivat yhteysviranomaisen, hankevastaavan ja YVA-konsultin lisäksi Pohjois-Suomen aluehallintoviraston, Haapajärven kaupungin, NIHAK ry:n, Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen sekä Pohjois-Pohjanmaan liiton edustajat. Ennakoneuvotteluissa oli käytössä Pohjois-Pohjanmaan museon alustavat näkemykset vaihtoehtoisten hankealueiden sijoittumisesta suhteessa arvokkaisiin rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin ja arvokkaisiin maisema-alueisiin.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Yhteysviranomainen tiedotti arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä olostä sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 22.6.2023 - 18.8.2023. Kuulutus ja arviointiohjelma julkaistiin ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/pohjois-pohjanmaa ja ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/haapajarvenbioteollisuusalueYVA.

Ilmoitus kuulutuksesta on lähetetty Haapajärven kaupungille julkaistavaksi kaupungin verkkosivuilla. Lisäksi arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä olostä sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on tiedotettu Selänne-lehdessä.

Arviointiohjelmaan on voinut tutustua kuulemisaikana paperimuodossa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen asiakaspalvelupisteessä, Haapajärven kaupungintalolla sekä Haapajärven kaupungin kirjastossa.

Arviointiohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuus 27.6. Haapajärven kaupungintalolla. Tilaisuus oli hybriditilaisuus, joten siihen oli mahdollisuus osallistua myös etäyhteydellä ennakoon ilmoittautumatta. Yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan edustajien lisäksi yleisötilaisuudessa läsnä olevia ja etäyhteydellä mukana olevia oli yhteensä noin 10 kuulijaa. Yleisötilaisuudessa esiin nousseita asioita olivat mm. eri sijaintivaihtoehtojen (Ouluntien ja Hallan teollisuusalueiden) soveltuvuus, tarvittavien raaka-aineiden saatavuus, rakentamiseen tarvittava työvoima, bioöljyn ja -hiilen tuotantoprosessit ja hyödyntämismahdollisuudet sekä biopohjainen hiilidioksidi sivutuotteena ja sen hyödyntämismahdollisuudet.

ARVIOINTIOHJELMASTA ANNETUT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Yhteysviranomainen pyysi lausunnot arviointiohjelmasta Haapajärven kaupungilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Arviointiohjelmasta toimitettiin yhteysviranomaiselle 9 lausuntoa ja 1 mielipide.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot ja mielipiteet löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/haapajarvenbioteollisuusalueYVA. Verkkosivuilla julkaistuista lausunnoista ja mielipiteistä on poistettu henkilötiedoiksi katsotut tiedot.

Yhteenveto lausunnoista ja mielipiteestä

Väylävirasto tuo esille, että liikennevaikutusten arvioinnin yhteydessä on tarkasteltava hankkeen takia lisääntyvän liikenteen (rautatie, maantie ja meriliikenne) vaikutuksia läheisille väylille. YVA-selostuksessa tulisi kuljetettavista kemikaaleista antaa tarkemmat tiedot, ja aineiden kuljetukset on suunniteltava turvallisinta reittiä käyttäen. Lisäksi suunniteltujen rakenteiden vaikutukset liikenneväylien vakavuuteen on tarkasteltava huolellisesti YVA-selostuksen yhteydessä ja hankkeen tarkemmassa suunnittelussa.

Väylävirasto muistuttaa hankealueen kuivatuksen tärkeydestä. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueen kuivatukseen ja hulevesijärjestelyihin varmistuttava siitä, että radalle tai ympäröiville teille ei aiheudu tulvimisen vaaraa, eikä rakenteille tai väylien käytölle muutenkaan aiheudu haitallisia vaikutuksia alueen hulevesiolosuhteiden muuttumisen vuoksi.

Haapajärven kaupunki toteaa suunnitteilla olevan hankkeen tukevan valtioneuvoston vuonna 2022 julkaiseman Suomen biotalousstrategian, Suomen ilmastopolitiikan sekä Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartan mukaisia tavoitteita. Haapajärven kaupunki suhtautuu hankkeeseen myönteisesti. Vaihtoehdot VE2 ja VE3 ovat toteutuessaan kaupungin kannalta soveliaimmat. Näitä vaihtoehtoja paikallisesti katsottuna tukee mm. asutuksen sijoittuminen, liikenneyhteydet sekä raakapuutermiinalin sijainti. YVA-ohjelma antaa riittävän selkeän kuvan hankkeen vaikutuksista.

Pohjois-Pohjanmaan museo (rakennettu kulttuuriympäristö) toteaa vaihtoehtoisilla hankealueilla voimassa olevat kaavat, kaavamerkinnot ja käynnissä olevat kaavaprosessit.

Kummallakaan vaihtoehtoisista sijoituspaikkavaihtoehdoista ei sijaitse arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita eivätkä alueet sijaitse arvokkailla maisema-alueilla. YVA-ohjelmassa esitetyt vaikutusten arvioinnit maiseman osalta vaikuttavat muuten riittävästi, mutta Pohjois-Pohjanmaan museo haluaa vielä huomauttaa hankealueen läheisyyteen sijoittuvien muiden hankkeiden yhteisvaikutusten tarkastelun merkitystä myös maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osalta.

Pohjois-Pohjanmaan museo (arkeologia) toteaa, että kummankaan sijaintivaihtoehdon alueelta tai niiden läheisyydestä ei tunneta muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita. Suunnitellut hankealueet eivät ole maastoltaan ja topografialtaan potentiaalista uusille arkeologisen kulttuuriperinnön kohteille. Lisäksi katsotaan, että vuosina 2011 ja 2013 tehtyjä inventointeja voidaan pitää ajantasaisina selvityksinä näille alueille.

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne/Ympäristöterveysvalvonta toteaa, että kummankin sijaintivaihtoehdon läheisyydessä on asutusta, joihin toiminnoista tulee olemaan eriasteisia vaikutuksia. Huomioon otettavia asioita on melu, pölyn, värinän, hiukkasten (erityisesti pienhiukkasten) ja hajun vaikutukset ilmanlaatuun, ääniympäristöön, asumisterveyteen ja ns. herkkien kohteiden olosuhteisiin. Selvitysvaiheessa on syytä huomioida myös yhteisvaikutukset suunniteltujen toimintalueiden muiden toimijoiden kanssa mukaan lukien suunnitteilla olevat toiminnot. Terveysturvallisuuden kannalta myös vaikutukset talousveden laatuun ja riittävyyteen ovat olennaisia asioita.

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne/ympäristö- ja rakennuspalvelut tuo esille teollisuusalueilla voimassa olevat ympäristöluvat, suunnitteilla olevat toiminnot sekä Väyläviraston raakapuutermiinalin rakennusvaiheen aikana olleen vedenlaatuongelman Tujuojan osalta. Tujuojan varrella on paljon asutusta, jonka viihtyisyyteen ja asumiseen Tujuojalla on merkitystä. Molemmissa hankevaihtoehdoissa VE1A- VE1C ja VE2A-VE2C tulee olemaan vaikutuksia Tujuojan veden laatuun ja määrään. Molempien hanke vaihtoehtojen osalta hulevesien hallinta ja mahdolliset kemikaalionnettomuudet sekä tuhohyönteisten määrän lisääntyminen että niiden torjuminen on YVA-selostukseen selvitettävä tarkasti.

Luonnonvarakeskus (jäljempänä Luke) esittää näkemyksensä, että ympäristövaikutusten arviointiohjelma on dokumentin perusteella perinpohjainen ja ottaa kantaa hankkeen kannalta keskeisiin asioihin. Lisähuomiota Luke kiinnittää metsäbiomassan riittävyyteen sekä pyrolyysin perustuvan biojalostusprosessin hajuhaittoihin sekä kaasupäästöihin.

Pohjois-Pohjanmaan liitto tuo esille, että YVA-ohjelmaraportissa on huomioitu Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2021–2030 sekä Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2022–2025, ja että ohjelmaselostusraporttiin on syytä huomioida myös laadittavana oleva Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaava. Liitto lisäksi toteaa vaihtoehtoisilla hankealueilla voimassa olevat kaavat, kaavamerkinnot ja että maakuntakaavan biojalostamomerkintä (t-1) ei ole aivan Karpalosuo (VE2) kohdalla, mutta kaavamerkinnot voidaan tulkita koskevan myös nyt kohteena olevaa Karpalosuo hankealuetta, etenkin alueelle jo toteutetun raakapuun kuormauspaikan vuoksi. Hieman muuttuneesta sijainnista ei ole estettä hankkeelle, mikäli hanke on suunnittelumääräysten mukainen ja muuten täyttää bioteollisuustoiminnalle edellytetyt muut vaatimukset. Lisäksi lähialueella suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden ja niiden sähkönsiirtoreittien vaikutukset on tärkeää huomioida YVA-selostusvaiheessa ja hankkeen jatkosuunnittelussa.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (jäljempänä Tukes) huomauttaa, että kemikaalimääriä, kemikaalien luokituksia tai vaaraominaisuuksia ei ole kuvattu yksityiskohtaisesti YVA-ohjelmassa, ja että toiminnan ollessa laajamittaista valvova viranomaisena on Tukes. Tukes painottaa, että vaatimuksia ja hyväksytyjä teknisiä ratkaisuja on esitetty useissa Tukesin ohjeissa ja oppaissa (mm. Vaarallisten kemikaalien käsittely ja varastointi). Kemikaaliturvallisuuslupaa tulee hakea hyvissä ajoin ennen laitoksen yksityiskohtaisten toteutusratkaisujen tekemistä ja rakennustöiden aloittamista. Lisäksi Tukes tuo esille YVA-ohjelmassa olevan puutteita lainsäädäntöviitteissä sekä tekstiosassa että lähdeluettelossa.

Mielipiteessä huomautetaan, että Väyläviraston raakapuun kuormausalueelta tulevat saviset hulevedet aiheuttavat haittaa Tujuojan alajuoksulla. Sateen yllättäessä oja on täyttynyt ääriään myöten. Sadevesi huuhtoutuu ojiin ja edelleen raakapuutermiinalin

kautta Tujuojaan muiden sinne päätyvien vesien lisäksi. Mikäli bioteollisuusalue tulee olemaan asfaltoitua, ei vedet imeydy tai pidättäydy vaan vedet lähtevät nopeasti eteenpäin. Mielenpitoon esittäjän mukaan yksi mahdollisuus olisi vetää putki noin kilometrin päässä sijaitsevaan Kuonan jokeen. Mielenpiteessä vastustetaan hankkeen toteuttamista Hallan alueelle.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO ARVIOINTIOHJELMASTA

Asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) määrittelee arviointiohjelmassa (YVA-ohjelma) esitettävän sisällön. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Haapajärven bioteollisuusalueen rakennushankkeen YVA-ohjelma täyttää pääpiirteissään edellä mainitun asetuksen 3 §:n mukaiset vaatimukset. Arviointiohjelmassa on esitetty hankkeen kuvaus, ympäristön nykytilan kuvaus ja arviointimenettelyn periaatteet, vuorovaikutus ja osallistamisen järjestäminen hankkeessa sekä YVA-menettelyn aikataulu.

Yhteysviranomaisen YVA-ohjelman tarkistuksen sekä annettujen mielenpitojen ja lausuntojen pohjalta on seuraavassa esitetty yhteysviranomaisen näkemys YVA-ohjelman laajuudesta ja tarkkuudesta YVA-ohjelmasta määräytyjen sisältövaatimusten mukaisesti.

Yhteysviranomaisen lausunnon valmisteluun Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa ovat osallistuneet seuraavat henkilöt:

ylitarkastaja (FT, biologia) Kimmo Aronsuu (pintavedet), liikennejärjestelmäasiantuntija (FM, maantiede) Minna Nikula (liikenne), alueidenkäytönasiantuntija (arkkitehti) Laura Felin (maankäyttö ja kaavoitus, maisema ja kulttuuriympäristö), ilmasto- ja kiertotalousasiantuntija (DI) Sanna Moilanen (ilmanlaatu, ilmasto ja luonnonvarat), asiantuntija (HTL, aluetiede) Jarkko Pietilä, suunnittelija (FM, biologi) Antje Neumann (eläimistö, kasvillisuus ja luonnonsuojelu), ylitarkastaja (TKL) Heli Törrö (melu).

Hankekuvaus ja hankkeen vaihtoehdot

Hankkeesta on esitetty lähtökohdat, sijoittuminen, tiedot hankkeesta vastaavasta sekä hankkeen tarkoituksesta. Arviointiohjelmassa on esitetty hankkeesta vastaavan tahon tarkoitus bioteollisuusalueen perustaminen Haapajärvelle, joko Ouluntien teollisuusalueelle tai Hallan bioteollisuusalueelle tai molemmille.

YVA-asetuksen 3 §:n 2 kohdan mukaan ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee esittää hankkeen kohtuulliset ja realistiset vaihtoehdot, ja joissa yhtenä vaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen, jollei tällainen vaihtoehto ole erityisestä syystä tarpeeton. YVA-menettelyn tavoitteena on tukea päätöksentekoa ja tuottaa tietoa

hankkeen vaihtoehtoisista toteuttamistavoista, näiden ympäristövaikutuksista sekä vaikutusten eroavaisuuksista.

Tarkastelussa on kaksi eri sijaintivaihtoehtoa ja kolme tuotantovaihtoehtoa sekä se että molempiin sijaintivaihtoehtoihin rakennettaisiin biotuotelaitos. Lisäksi arvioidaan hankkeen toteuttamatta jättämisen ympäristövaikutuksia.

VE0 - hanketta ei toteuteta

Bioteollisuusaluetta ei perusteta Haapajärvelle. Ouluntien teollisuusalue ja Hallan bioteollisuusalue jäävät tämänhetkiseen tilaansa. Puubiomassasta ei valmisteta bioöljyä eikä biohiiltä kummallakaan alueella, joten biomassa jää hyödyntämättä tai se hyödynnetään toisaalla.

VE1A - VE1C hanke toteutetaan Ouluntien teollisuusalueella

Vaihtoehdot 1A, 1B ja 1C, eli bioteollisuusalue perustetaan Ouluntien teollisuusalueelle. Tuotantovaihtoehdot ovat bioöljyn valmistuksen lisäksi sen mahdollinen jatkojalostaminen sekä biohiilen ja -öljyn yhteistuotanto. Käytettävä raaka-ainemäärä on kaikissa tuotantovaihtoehdoissa enimmillään 320 000 t/v.

VE2A - VE2C hanke toteutetaan Hallan bioteollisuusalueella

Vaihtoehdot 2A, 2B ja 2C, eli bioteollisuusalue perustetaan Hallan bioteollisuusalueelle. Tuotantovaihtoehdot ovat bioöljyn valmistuksen lisäksi sen mahdollinen jatkojalostaminen sekä biohiilen ja -öljyn yhteistuotanto. Käytettävä raaka-ainemäärä on kaikissa tuotantovaihtoehdoissa enimmillään 320 000 t/v.

VE3 – hanke toteutetaan sekä Ouluntien teollisuusalueella että Hallan bioteollisuusalueella

Bioteollisuusalue perustetaan sekä Ouluntien teollisuusalueelle että Hallan bioteollisuusalueella. Tuotantovaihtoehdot ovat bioöljyn valmistuksen lisäksi sen mahdollinen jatkojalostaminen sekä biohiilen ja -öljyn yhteistuotanto. Molempien alueiden käytettävä raaka-ainemäärä on kaikissa vaihtoehdoissa yhteensä enimmillään 320 000 t/v.

Arviointiohjelmassa bioöljyn vaihtoehtoiseksi valmistamisprosessiksi pyrolyysille on esitetty katalyyttistä vesiuttoa, jossa prosessi perustuu katalyyttiseen, veden kriittisen pisteen yläpuolella ja suhteellisen korkeassa paineessa ja lämpötilassa tapahtuvaan reaktioon. Bioöljyn mahdolliseen jatkojalostukseen on tuotu esille kahta eri vaihtoehtoa: bioöljyn muokkausta öljyjalostukseen soveltuvaksi tai edelleen jatkojalostamalla bioöljyä yhdisteryhmiin fraktioimalla. Yhdistetyn biohiilen ja ja-öljyn tuotannossa lopputuote on

biohiiltä sekä sivutuotteina pyrolyysikaasua ja bioöljyä. Biohiiltä voidaan käyttää mm. maanparannuksessa, vesien ja ilman suodattamiseen sekä lääke- akku- ja metalliteollisuudessa. Tuotantolaitoksen lisäksi bioteollisuusalueelle on suunnitteilla biotermiinalin perustaminen sekä energiantuotantoa alueella syntyvistä sivuvirroista.

Vaihtoehdot sekä sijainnin että tuotannon osalta ovat yhteysviranomaisen mielestä kuvattu YVA-ohjelmassa pääosin riittävällä tavalla. Arviointiselostuksessa huomiota tulee kiinnittää hankevaihtoehtojen ympäristövaikutusten arviointeihin.

Ympäristövaikutuksia tulee myös verrata vaihtoehtoon VE0. Lisäksi on huomioitava tuotannossa tarvittava raakavesi, joka on ohjelmatekstin mukaan enimmillään 220 000m³/vuosi (noin 600 m³/vrk), ja joka on tarkoitus ottaa Haapajärven kaupungin vesijohtoverkostosta.

Arviointiselostuksessa tulee esittää toteutusvaihtoehtojen tekniset, rakenteelliset ja ympäristövaikutusten keskinäiset erot. Prosessikuvauksista ja -kaavioista sekä laitoksen havainnekuvista tulee selkeästi erottaa eri toteutusvaihtoehtojen mahdolliset muutokset laitoksen osalta. Ympäristövaikutusten arvioinnissa on myös huomioitava hankkeen kaikkien tuotannollisten vaihtoehtojen vaikutukset rakentamisen ja purkamisen, sekä häiriö- ja onnettomuustilanteiden ympäristövaikutuksiin.

Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys

Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys on esitetty ohjelmassa Arviointimenettelyn osapuolet kappaleen Taulukossa 1 (Ympäristövaikutusten arvioinnin projektiryhmä). Taulukossa on esitetty kunkin työhön osallistuvan asiantuntijan koulutus sekä tehtävät tässä ympäristövaikutusten arviointityössä. Nämä tiedot ovat kuitenkin riittämättömiä. YVAA 3 § 1 momentin kohdan 7 mukaisesti yhteysviranomainen ei voi ottaa kantaa arviointiohjelman laatijoiden pätevyyteen. Arviointiselostukseen tulee lisätä tiedot kunkin arvioniin osallistuneen asiantuntijan työkokemuksesta nimetyllä arvioinnin osa-alueella. Arviointiselostuksen laatimiseen ja ympäristövaikutusten arviointiin mahdollisesti osallistuvilta ulkopuolisilta asiantuntijoilta tulee vastaavat tiedot liittää arviointiselostukseen. Arviointiselostukseen on tarpeen täydentää Macon Oy:n referenssilistauksella viime vuosien vastaavista hankkeista.

YVA-menettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestäminen

YVA-ohjelman kappale 2.2 käsitellään lyhyesti arviointimenettelyn aikataulua. Taulukossa 2. on esitetty YVA-menettelyn alustava aikataulu. Aikataulun mukaan YVA-ohjelman nähtävillä olo on kesä-elokuussa 2023 ja yhteysviranomaisen lausunto YVA-ohjelmasta niin ikään elokuussa 2023. Yhteysviranomainen tuo esille, että YVA-ohjelma tuli nähtäville 22. kesäkuuta. Koska ohjelma oli nähtäville kesäaikaan (heinäkuu), oli sitä perusteltua pitää nähtävillä lähes 60 vuorokautta (18. elokuuta saakka), jolloin yhteysviranomaisen lausunnon ajankohta siirtyi syyskuulle. Näistä

aikataulullisista syistä yhteysviranomaisen ei pidä realistisena YVA-selostuksen nähtävillä oloa esitettynä ajankohtana loka-marraskuussa, vaan pikemminkin vuoden 2024 puolella. Niin ikään yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä YVA-selostuksesta tullee sijoittumaan esitetystä myöhempään ajankohtaan.

Aikataulussa esitetään myös ohjausryhmän toiminta. Tekstissä ei kuitenkaan tarkemmin avata tätä. Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota käytettyyn termiin, sillä yhteysviranomaisen uskoo tällä tarkoitettavan yhteistyö- tai seurantaryhmää. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen yhteysviranomaisen rooli mahdollisesti perustettavassa yhteistyö- tai seurantaryhmässä on toimia asiantuntija apuna ryhmän sisällä. Seurantaryhmään voidaan yleisesti kutsua osallisiksi myös kaikki osalliset eli tahot, joilta lausuntoa on pyydetty. Lisäksi taulukossa tuodaan esille yhteysviranomaisen päätelmä YVA-selostuksesta. Oikea termi on kuitenkin perustelu päätelmä.

Yhteysviranomaisen toteaa, että YVA-menettelyn asia ja aikatauluvirheet tulee korjata arviointiselostukseen. Tietojen oikeellisuuteen ja niiden huolelliseen tarkastamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Hankkeen toteuttaminen edellyttää useita lupia ja sopimuksia. YVA-ohjelman luvussa 5 on listattu YVAA 3 §:n 3 kohdan edellyttämät tiedot tarvittavista suunnitelmista, luvista ja sopimuksista. Yhteysviranomaisen toteaa osuuden olevan melko kattava.

Arviointiohjelmassa on oikein tunnistettu ympäristöluvan tarve sekä viranomaiseksi Pohjois-Suomen aluehallintovirasto. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että ympäristövaikutusten arviointi tulee tehdä siinä laajuudessa kuin mille jatkossa ympäristölupaa haetaan. Tämän myös Pohjois-Suomen aluehallintoviraston edustaja toi esille ennakoneuvottelussa.

Mahdollisen vesitalousluvan osalta lupaviranomaiseksi on sivulla 36 esitetty Pohjois-Pohjanmaan aluehallintovirasto, vaikka tässä lienee tarkoitetaan Pohjois-Suomen aluehallintovirastoa.

Rakennusluvan osalta on kuvattu, että Ouluntien teollisuusalueella on voimassa asemakaava ja asemakaava-alueella toiminnalle vaaditaan rakennuslupa MRL:n (132/1999) 125 §:n perusteella. Hallan bioteollisuusalueesta on todettu, että alue ei ole voimassa asemakaavaa ja että alue on kaavoitettava rakennusluvan myöntämiseksi. Arviointiohjelmassa on todettu, että kaavaan voidaan edellyttää t-kem -merkintää.

Hankkeen arviointiselostuksessa tulee huomioida Tukesin lausunnossa painottama kemikaaliturvallisuusluvan hakeminen hyvissä ajoin ennen laitoksen yksityiskohtaisten toteutusratkaisujen tekemistä ja rakennustöiden aloittamista.

Arviointiselostusta olisi hyvä täydentää sen osalta, onko jo asemakaavoitetulle Ouluntien teollisuusalueelle odotettavissa asemakaavamuutosta bioteollisuushankkeen myötä vai vastaako alueen asemakaavan käyttötarkoitus hanketta.

Mikäli bioteollisuuslaitoksen tai yhteisvaikutuksena eri hankkeiden myötä valtatiellä 27 ja kantatiellä 58 liittymissä on tarpeen tehdä kasvavan liikenteen vuoksi väistötila tai muita liikennejärjestelyjä, on huomioitava tieverkon parantamiseen liittyen maanteiden osalta tarvittavat suunnittelu- ja työluvat. Maanteiden tiealueille tehtävien muutosten suunnitteluun voidaan edellyttää suunnittelulupaa, jonka myöntää tarvittaessa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue. Toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella yhdessä niistä vastaavien viranomaistahojen (ELY-keskus tai Väylävirasto) kanssa. Mikäli bioteollisuusalueen rakentaminen vaatii uutta liittymää maantielle, tulee ELY-keskuksesta hakea liittymälupaa. Kaikkiin maanteilla tehtäviin töihin tulee hakea työ lupa Pirkanmaan ELY-keskukselta.

Teollisuusjätevesisopimuksesta, PIPO-rekisteröinnistä tai muista tässä mainitsemattomista samassa arviointiohjelman kappaleessa esitetyistä asiakirjoista yhteysviranomaisella ei ole huomautettavaa. Pelastussuunnitelman ja ATEX-asiakirjojen osalta vastaava pelastusviranomainen on ollut Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos 1.1.2023 alkaen.

YVA-ohjelmassa on tuotu esille, että hankkeessa huomioidaan myös valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, jotka koskevat kaikkea alueidenkäytön suunnittelua.

Ympäristön nykytila, arvioitavat ympäristövaikutukset ja menetelmät

YVA-asetuksen 3 § 4 kohta edellyttää kuvausta hankkeen todennäköisen vaikutusalueen ympäristön nykytilasta ja kehityksestä. Hankealueen ympäristön nykytilan kuvaus on lähtökohta vaikutusten arvioinnille ja edelleen vaikutuskohteiden valinnalle ja vaikutusten laajuuden ja merkittävyyden arvioinnille.

Arviointiohjelmassa on todettu, että hankkeen vaikutus- ja tarkastelualueen laajuus riippuu arvioitavasta ympäristövaikutuksesta. Tarkastelualueen maantieteelliset rajaukset on esitetty listana ja vaikutusalueet on jaettu vyöhykkeisiin hankealueilla. Arviointiohjelmassa esitetty vyöhykekuvaus on hieman epäselvä eikä arviointiohjelman kuvista 36–39 suoraan käy ilmi, mitä vaikutuksia kullakin vyöhykkeellä tarkastellaan. Esitystekniikkaa voisi miettiä arviointiselostukseen esim. taulukkomuotoon.

Arviointiohjelmassa esitetyt hankkeiden arviointimenetelmät sekä esitetyt tarkastelualueet vaikuttavat pääosin riittävästi. Vaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida myös kaikkien olevien ja tiedossa olevien hankkeiden yhteisvaikutukset.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemykset hankeen nykytilankuvauksen sekä suunniteltujen arviointien kohdennuksesta ja riittävydestä vaikutustyypeittäin.

Elinolot, viihtyisyys ja elinkeinot

YVA-ohjelmassa kuvataan pätevästi bioteollisuusalue-hankkeen yhteiskunnalliset ja tuotannolliset perusteet. Hanke tulee hyvin strategisia kansallisia ja maakunnallisia linjauksia, joissa halutaan edistää vihreää siirtymää ja kehittää resurssiviisaita ratkaisuja uusille biotuotteille. Tuotannossa hyödynnettäisiin puun korjuujätteitä ja puunjalostuksen sivutuotteita. Toteutuessaan tuotanto lisäisi korkean jalostusarvon kotimaista biotuotevalmistusta, kasvattaisi vähäpäästöistä energiatuotantoa ja tukisi osaltaan huoltovarmuutta.

YVA-ohjelman mukaan hankkeen sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa selvitetään vaikutukset asuin- ja elinympäristön viihtyisyyteen, turvallisuuteen ja liikkumismahdollisuuksiin, ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksiin sekä palveluihin ja elinkeinotoimintaan. YVA-ohjelma antaa niukat perustiedot hankealueiden lähiympäristön asutusrakenteesta. Ohjelma sisältää sanallisen kuvauksen hankealueiden etäisyyksistä yhteisöllisiin kohteisiin (päiväkodit, palveluasunnot, sairaala ym.). Yhteysviranomaisen edellyttää, että hankealueiden lähiympäristön asuinkiinteistöt selvitetään tarkasti ja niiden etäisyys hankealueisiin kuvataan havainnollisesti YVA-selostuksessa. Ohjelmassa ei kuvata tarkasti mitä sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa huomioidaan tai painotetaan ja kuinka arviointi käytännössä toteutetaan. Yhteysviranomaisen edellyttää niiden kuvusta YVA-selostuksessa.

Ohjelmakuvauksessa mainitaan myös elinkeinot yhdeksi arviointikohteeksi. Asiakirjasta ei käy selvästi ilmi millaisia toimintoja tai kilpailevia elinkeinoja hankealueiden läheisyyteen sijoittuu. Kaavamerkinnoista pystyy päättämään ko. alueiden päämaankäyttömuodot. Elinkeinojen vaikutusarvioinnin käytännön toteutusta (ml. käytettävät aineistot) ei kuvata lainkaan. Yhteysviranomaisen toteaa, että esitetyn arvioinnin pohjaksi on tehtävä pätevä nykytila-analyysi hankealueiden lähistön muista elinkeinoista ja elinkeinojen arviointi kuvataan omana lukuna YVA-selostukseen. YVA-ohjelmassa elinkeinoja sivuavia kuvauksia on hajallaan eri puolilla asiakirjaa. Elinkeinojen konkreettinen vaikutusarvoiti (ml. käytetyt aineistot) tulee esittää myös tarkasti YVA-selostuksessa.

Maankäyttö ja kaavoitustilanne

Alueen maankäyttöä ohjaavat Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavat 1.–3. Arviointiselostuksessa olisi hyvä todeta myös vireillä olevan Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan laatimisen tilanne. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavaluonnoksessa (21.6.2022) alueelle on osoitettu muun muassa sähkönsiirron yhteystarpeita. Myös tuulivoimahankkeiden sähkönsiirtolinjausten suunnitelmat olisi hyvä ottaa huomioon arviointiselostuksessa. Arviointiohjelmassa on todettu, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) koskevat kaikkea alueidenkäytön suunnittelua ja ne huomioidaan hankkeessa. Arviointiselostuksessa tulee arvioida hankkeen vaikutukset valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin sekä varsinaisella hankealueella että hankkeen vaikutusalueella. Sama

vaikutusalueetarkastelu ja hankkeen vaikutusten arviointi koskee myös maankäyttöä ja kaavoitusta.

Ouluntien hankealue on asemakaavoitettu teollisuustoiminnoille (T) ja se liittyy Haapajärven taajamatoimintoihin. Arviointiselostukseen tulisi kuvata tarkemmin minkälaiselle teollisuus- ja varastorakentamiselle Ouluntien hankealue on asemakaavoitettu. Salliiko voimassa oleva asemakaava bioteollisuuslaitoksen rakentamisen vai edellyttääkö hanke asemakaavamuutosta.

Hallan alue on tunnistettu maakuntakaavassa seudullisesti merkittävän biojalostamon alueeksi. Alueen maankäyttöä ohjaa yleiskaava, jossa pohjoinen hankealueen osa on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta. Eteläinen osa on yleiskaavarajauksen ulkopuolella. Arviointiselostukseen tulisi täydentää oleva kaavoitus- ja lupatilanne siten, että asiakirjasta ilmenee Hallan aluetta koskevat maankäytön suunnittelun tilanne. Arviointiohjelmassa todetaan, että Hallan alueella on käynnistetty kaavoitusprosessi. Esille ei ole tuotu, milloin kaavan käynnistämisestä on päätetty ja mikä kaavaprosessin vaihe on tarkalleen menossa. Todettakoon myös, että kaupunki on myöntänyt poikkeamisen voimassa olevasta yleiskaavasta Hallan alueella koskien bioenergiaterminaalin asfaltointikentän rakentamista (22.5.2023 § 141).

Pohjois-Pohjanmaan museo on alueellinen vastuumuseo ja se antaa asiantuntijaviranomaisena lausuntonsa sekä maiseman, että rakennettujen kulttuuriympäristöjen osalta.

Rakennushankkeen YVA-ohjelmassa on todettu, että kummankaan vaihtoehtoista sijoituspaikkavaihtoehtoista (Ouluntien teollisuusalue ja Hallan biotalousalue) suunnittelualueella ei sijaitse arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita eivätkä alueet sijaitse arvokkailla maisema-alueilla. Pohjois-Pohjanmaa museo on lausunnossaan 18.8.2023 todennut, että Hallan biotalousalueen eteläpuolella sijaitsee maakunnallisesti arvokas maisema-alue Ylipään - Karjalahdenrannan kulttuurimaisemat Kalajokivarressa. Lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY) on Haapajärven kirkkoranta, joka jää rakennushankkeen maisemallisen vaikutusalueen ulkopuolelle. Hankkeen YVA-ohjelmassa esitetyt vaikutusten arvioinnit maiseman osalta vaikuttavat muuten riittävältä, mutta Pohjois-Pohjanmaan museo haluaa vielä huomauttaa hankealueen läheisyyteen sijoittuvien muiden hankkeiden yhteisvaikutusten tarkastelun merkitystä myös maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osalta." Hankkeen YVA-arviointiselostusta tulee täydentää esitetysti.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että muinaismuistoista lausuu alueellinen vastuumuseo ja Pohjois-Pohjanmaan museon lausunto on mukana liitteissä.

Hankealueilla on voimassa Pohjois-Pohjanmaan 1.-3- vaihemaakuntakaava. Maakuntakaavan osalta Ouluntien teollisuusalue sijoittuu taajamatoimintojen (A) alueelle. Hallan alue on maakuntakaavassa teollisuus- ja varastointialuetta (T). Hallan biotalousalueen kohdalla olevalla lisämerkinnällä t-1 osoitetaan seudullisesti merkittävien biojalostamojen alueet. Voimassa olevan Haapajärven yleiskaavan ja asemakaavan mukaan Ouluntien teollisuusalueen sijaintivaihtoehto on teollisuus- ja

19.9.2023

varastoaluetta. Hallan ylempi bioteollisuusalue on yleiskaavassa maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, alempi alue ei kuulu yleiskaavaan. Hallan bioteollisuusalueella ei ole asemakaavaa. Arviointiohjelman mukaan hankkeen vaikutuksia nykyiseen maankäyttöön selvitetään vertaamalla hankkeen maankäyttötarvetta ja hankkeen vaikutuksia laitosalueella voimassa oleviin kaavoihin ja kaavaluonnoksiin ja kaavoitusprosessista saataviin tietoihin. Hankkeen toteuttamisen edellyttämät mahdolliset kaavamuutostarpeet kuvataan. Vaikutuksia arvioidaan noin kilometrin säteellä vaihtoehtoisista hankealueista.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että molempia hankealueita tulee arvioida arviointiselostuksessa erilaisista kaavatilanteista huolimatta, ja että hankkeen vaikutukset voivat ulottua kilometrien päähän hankealueesta.

Kasvillisuus, eläimet ja luonnonsuojelu

Arviointiselostuksen mukaan Ouluntien teollisuusalue on pääasiassa metsäistä. Puusto vaikuttaa ortokuvan perusteella olevan alueen pohjoisosissa tiheämpää kuin eteläosissa. Hallan bioteollisuussijaintivaihtoehdon alueilla esiintyy metsää sekä aukioita.

Arviointiohjelman mukaan hankealueiden lähimmät luonnonsuojelualueet ovat Virtain palstan iso saari (YSA) sekä Sauviinmäen lehtojensuojelualue, joka kuuluu Natura-alue verkostoon. Sauviinmäen lisäksi Haapajärvellä on 7 muuta Natura-aluetta. Muille luonnonsuojelualueille on molemmilta vaihtoehtoiselta hankealueilta matkaa yli viisi kilometriä.

ELY-keskus lisää, että alle 5 km etäisyydellä hankevaihtoehdoista sijaitsee Ampulankangas (YSA207117) ja noin 5 km päässä Humalaojan luonnonsuojelualue (YSA117820). Nämäkin YSA-alueet tulee huomioida arviointiselostusvaiheessa. Suojelualueutilannetta tulisi tarkistaa uudestaan selostusvaiheessa sen varalta, että hankealueelta tai sen läheisyydestä on hankittu kohteita uusiksi yksityisiksi suojelualueiksi tai valtion suojelukiinteistöiksi.

ELY-keskus toteaa, että hankkeen luontovaikutusten arviointia varten hankealueille on tehtävä perusluontoinen luontoselvitys, joka kattaa suojelluisista syistä huomioitavat lajit ja luontotyytit. Hankealueiden luontotyyppien nimet on oltava Suomen luontotyyppien uhanalaisuus (Kontula & Raunio 2018) –julkaisun mukaisia.

ELY-keskus muistuttaa, että vaikutustenarvioinnin pohjaksi on selvitettävä kaikkien luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien esiintymistä hankealueilla, vähintään asiantuntija-arviona lajien levinneisyystietojen ja elinympäristövaatimusten perusteella. Mikäli asiantuntija-arvion perusteella laji mahdollisesti esiintyy alueella ja lajille voi kohdistua vaikutuksia, niin tarvittava pohjatieto vaikutustenarviointia varten on hankittava maastaselvityksin.

Lähtötietoselvityksessä lajitiedot tulee hakea Lajitietokeskukselta kohdennettuna aineistopyyntönä, jotta saatavaan aineistoon sisältyy tarkennettuna myös karkeistettu tieto sensitiivisistä lajeista. Aineistopyynnön tunniste ja päivämäärä on ilmoitettava

selvityksessä. ELY-keskus muistuttaa kuitenkin sensitiivisen lajiston paikkatietojen esittämiseen liittyvästä harkinnasta sekä julkisuuslain mukaisista salassapitovelvollisuuksista tuloksia esittäessä.

Maa- ja kallioperä sekä pohjavedet

Suunnittelualueet eivät sijoitu luokitelluille pohjavesialueille eikä pohjavesialueiden tai vedenottamoiden läheisyyteen. YVA-ohjelman mukaan kummallakaan vaihtoehtoista hankealueista ei sijoitu happamia sulfaattimaita. Tätä ei kuitenkaan ole esitetty karttakuvalla, niin kuin on esitetty alueen maa- ja kallioperä sekä lähimpien pohjavesialueiden sijoittuminen. YVA-ohjelmassa on tunnistettu lähimmät pohjavesialueet, jotka sijoittuvat noin viiden (5) kilometrin päähän. Tiedoissa ei kuitenkaan ole, sijoittuuko suunnittelualueiden läheisyyteen talousvesikäytössä olevia kaivoja. Tämä tulee selvittää selostusvaiheeseen.

YVA-ohjelmassa tuodaan esille, että bioteollisuusalueen rakentaminen edellyttää kasvillisuuden ja pintamaan poistoa alueelta, sillä molemmat alueet ovat tällä hetkellä luonnontilaisia. Rakentaminen muuttaa laitosalueen maaperää pysyvästi, mutta vaikutus koskee ainoastaan laitosalueella eikä sen ympäristöä. Pilaantuneita maita ei näin ollen arvioida alueilla esiintyvän ja rakentaminen ei todennäköisesti edellytä kallioperän louhintaa eikä räjäytyksiä. Rakentamisen aikaiset riskit koskevat lähinnä työkoneiden mahdollisia öljyvetoja, joita voidaan estää oikeanlaisella toiminnalla, jota on kuvattu ohjelmassa. Vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään julkisesti saatavilla olevaa aineistoa, alueelta saatavia maaperätutkimusraportteja ja muiden toimijoiden ympäristölupapäätöksistä saatavia tietoja. Yhteysviranomaisen toteaa, että maa- kallioperä ja pohjavedet on otettu huomioon vaikutusten arvioinnissa, eikä niille arvioida normaalitilanteessa syntyvän merkittäviä vaikutuksia laitoksen toiminnasta. Yhteysviranomaisen kuitenkin huomauttaa, että pinta- ja pohjavesien vaikutusten arvioinnin osalta tulee kiinnittää erityistä huomiota laitosalueen hulevesiin, sekä huomioida mahdolliset onnettomuus- ja häiriötilanteet.

Pintavedet

Arviointiohjelmassa on todettu oikein, että Haapajärvi ja Kortejärvi kuuluvat Kalajoen keski- ja yläosan vesimuodostumaan, mutta myöhemmin on esitetty, että Haapajärven vesimuodostuma olisi vesienhoitosuunnitelmassa luokiteltu ja sille olisi asetettu ravinteiden vähentämistavoitteet. On ilmeistä, että arviointiohjelmaan on otettu Haapavedellä Pyhäjoen vesistöalueella sijaitsevan Haapajärven tiedot. Virhe tulee korjata selostusvaiheessa ja esittää luokittelu- ja painetiedot Kalajoen keski- ja yläosan vesimuodostumasta ja arvioida, vaikeuttaako hanke tilatavoitteen saavuttamista kyseissä vesimuodostumassa. Koska Kalajoen keski- ja yläosan vesimuodostuma on pitkä, selostuksessa on syytä arvioida erikseen vaikutuksia myös Haapajärven ja Kortejärven tilaan, vaikka se ei ole vesienhoidon tilavatavoitteiden arvioinnin kannalta

19.9.2023

välttämätöntä. Edellisen lisäksi on syytä arvioida vaikutukset Tujuojan ja sen eliöstön tilaan.

Arviointiohjelmassa on esitetty yleisellä tasolla arvioitavaksi oleelliset vaikutukset. On tärkeää, että arvioinnissa pystytään riittävällä tavalla yksilöimään alapuoliseen vesistöön kulkeutuvat aineet ja niiden määrät ja suhteuttamaan ne mm. vastaanottavan vesistön kokoon ja valuntaan erilaisissa hydrologisissa olosuhteissa. Kun arvioidaan vaikutuksia vastaanottavaan vesistöön ja sen eliöstöön, on syytä huomioida siihen jo nykytilanteessa kohdistuvat paineet. Tujuojan valuma-alueella paineita on selvitetty melko kattavasti aiemman kunnostusselvityksen yhteydessä.

Väyläviraston raakapuun kuormausalueen tarkkailututkimusten perusteella rakentaminen ainakin kyseisessä kohteessa aiheutti merkittävää kiintoainekuormitusta Tujuojaan, mikä tulee huomioida rakentamisaikaista vaikutusta arvioitaessa. Tosin arviointiohjelmassa olevan maaperäkartan perusteella maaperän laatu valuma-alueella vaihtelee melko paljon.

Eri aineiden kuormituksen ja niiden vaikutusten lisäksi tulee arvioida hankkeen vaikutusta hydrologiaan. Arvioinnissa on syytä huomioida, että jo nykytilanteessa Tujuojan valuma-alueen heikentynyt vedenpidätyskyky ja valuntaolosuhteiden äärevöityminen on tunnistettu ongelmaksi.

Myös yhteisvaikutukset muiden lähialueen uusien hankkeiden kanssa on syytä arvioida.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että Tujuojalla on jatkuva virtaamamittaus, jota tulee hyödyntää arvioinnissa.

Edellä mainittujen arviointien perusteella tulee esittää riittävät lieventävät toimenpiteet pintavesiin kohdistuvien haittojen vähentämiseksi.

Melu

Nykytilanteen kuvauksen mukaan Ouluntien teollisuusalueen pääasiallisena melulähteenä on raskas liikenne. Hallan bioteollisuusalueella melua aiheutuu raskaasta liikenteestä ja rautatieliikenteestä. Ouluntien hankealueen lähellä sijaitseva Sepänkujan halli, jossa toimii Regon Oy sekä puutavaraliike JR-Wood Oy. Hallan bioteollisuusalueen länsipuolelle on valmistumassa Väyläviraston raakapuun kuormausalue. Vestia Oy:llä on suunnitteilla rakentaa uusi automaatiota hyödyntävä hyötyjäteasema, joka voi sijoittua jommankumman vaihtoehtoisen hankealueen läheisyyteen. Lisäksi Haapajärvellä on suunniteltu Kopsan kultakaivoksen perustamista. Varsinaisen biotuotelaitoksen lisäksi hankkeen mukaiselle bioteollisuusalueelle on suunnitteilla biotermiinalin perustaminen sekä energiantuotantoa alueella syntyvistä sivuvirroista. Biotermiinaliin tulee sijoittumaan myös puubiomassan haketustoimintoja. Meluvaikutusten arvioinnissa on tarkoitus käyttää melumallinnusta.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiselostuksessa tulee kuvata alueen nykyinen melutilanne ja tehdyt melumittaukset ja -mallinnukset, tiedot nykytilassa melulle altistuvien asukkaiden määrästä ja sen muutoksesta hankkeen vaikutuksesta. Tiedot

alueen nykyisestä melutilanteesta tulee esittää myös meluvyöhykekarttoina. Melumallinnus tulee tehdä erikseen hankevaihtoehtojen VE0, VE1A-VE1C, VE2A-VE2C ja VE3 mukaisille toiminnoille ja työssä tulee esittää tilanne, jossa toiminta-ajan melu on suurimmillaan (ns. worst case -tilanne). Arviointiselostuksessa on tuotava selkeästi esille melumallinnuksessa käytetyt laskentamenetelmät ja -parametrit. Laitteiden melupäästöjen osalta tulee ilmoittaa, mihin aineistoon äänitehotasot perustuvat tietojen ajanmukaisuuden ja luotettavuuden arvioimiseksi. Lisäksi tulee esittää laskentojen virhemarginaalit. Siltä osin kuin melu on luonteeltaan iskumaista tai kapeakaistaista, on valtioneuvoston päätöksen 993/1992 mukaisesti mittaus- ja laskentatulokseen lisättävä 5 desibeliä ennen sen vertaamista ohjearvoon. Melumallinnuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota puun varastointiin ja käsittelyyn liittyvään biotermiinaaliin ja siihen liittyviin toimintoihin. Toiminnan kuvauksessa tulee ilmoittaa, millaisissa työvuoroissa toimintaa bioteollisuusalueella on tarkoitus tehdä, toiminnan ajoitus ja intensiteetti sekä toimintojen sijoittelu.

Siltä osin, kun melukuormitusta aiheuttaa usea erilainen lähde (teollisuus, tieliikenne) arviointiselostuksessa on syytä tarkastella myös näiden melun yhteisvaikutusta mallintamalla. Tapauksissa, missä samalle vaikutusalueelle kohdistuu ominaisuuksiltaan samankaltaista melua eri melulähteistä, yhteisvaikutusten tarkastelu on perusteltua, etenkin kun tarkastelua tehdään keskiäänitasoihin perustuen. Huomioon tulee ottaa kaikki alueella olevat melua aiheuttavat laitokset (kuten Väyläviraston raakapuun kuormausalue) ja toiminnot.

Meluvaikutusten arvioinnissa on tarpeen arvioida myös melun häiritsevyyttä. Häiritsevyyteen liittyen yhteysviranomaisen tuo esille, että mikäli toiminta mallinnettisiin tapahtuvaksi esimerkiksi kahdessa 8 tunnin työvuorossa klo 6–22 välisenä aikana, tässä tapauksessa toimintaa harjoitettaisiin yöaikaan siis yhden tunnin ajan (klo 6–7). Yhteysviranomaisen toteaa, että yöajan keskiäänitaso ei välttämättä kuvaa toiminnan häiritsevyyttä yöaikaan kyseisen tunnin aikana. Esimerkiksi toiminta yöajan ohjearvon 50 dB mukaisesti tarkoittaisi käytännössä sitä, että kyseisen tunnin ajan voitaisiin toimia 60 dB keskiäänitasolla. Melun häiritsevyyden ja kiusallisuuden kannalta erityisen herkkiä aikoja ovat aamut klo 5–7, alkuyö klo 22(21)–23 ja illat klo 19(20)–22. Melun häiritsevyyden kuvaamiseksi on syytä tarkastella melutasoa myös esimerkiksi kyseisen yhden tunnin ajanjaksolla.

Arviointiselostuksessa on tarpeen myös kuvata toiminnassa tapahtuvien lyhytaikaisten voimakkaan melun jaksojen ajoittumista ja intensiteettiä (arvioidut lukumäärät viikkotasolla) sekä sitä, miten nämä on otettu huomioon mallinnuksessa tai vaikutusten arvioinnissa ja miten niiden aiheuttamaa meluhäiriötä pyritään vähentämään. Yhteysviranomaisen tuo esille, että Suomessa ei ole ohjearvoja enimmäismeluille (ampumaratoja lukuun ottamatta), vaikka tarve kuvata melutilannetta muutoinkin kuin keskiäänitasona on todettu useissa yhteyksissä. Asuinalueiden viihtyisyyttä voidaan parantaa, jos suunnittelussa otetaan huomioon lyhytaikaiset voimakkaan melun jaksot keskiäänitasojen lisäksi. Mitoitussuositukseksi voisi ottaa, että maksimimelu ei ylitä sisällä öisin toistuvasti tasoa 45 dB AFmax.

19.9.2023

Arviointiselostuksessa tulee tarkastella myös muita sellaisia häiritseviksi koettuja meluvaikutuksia, joita ei voi kuvata nykyisiin ohjearvoihin verrattavilla tunnusluvuilla, kuten toiminnasta aiheutuvat kolahdukset ja peruutusäänet.

Arviointiselostuksessa tulee esittää tarvittavat meluntorjuntatoimenpiteet, joilla päästään valtioneuvoston päätöksen (993/1992) mukaisiin melun ohjearvoihin.

Arviointiselostuksessa on myös tuotava esille ovatko esitetyt meluntorjuntatoimet käytännössä toteutettavissa. Jotta esitettyjen toimien merkitys meluntorjunnassa saadaan selville, melumallinnus tulee tehdä myös tilanteessa, jossa meluntorjuntatoimia ei huomioida.

Vaikka melutason ohjearvot eivät ylittyisi häiriintyvien kohteiden osalta, tulee parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) -periaatteen mukaisesti esittää ne keinot, joilla melun leviämistä ympäristöön voidaan kohtuullisin kustannuksin vähentää eri toiminnoista ja eri toimintavaiheissa. Tavoitteena tulee olla, että melu leviää mahdollisimman suppealle alueelle, ei pelkästään ohjearvojen täyttyminen.

Arviointiselostuksessa tulee selvittää kattavasti meluntorjuntatoimenpiteitä ja kiinnittää erityistä huomiota yöaikaisen melun vähentämiseen tarkastelemalla myös yöaikaisen raskaan liikenteen reittejä. Yhteysviranomaisen toteaa, että meluohjearvot koskevat myös virkistysalueita, meluvaikutusten arvioinnissa tulee siksi huomioida myös läheiset virkistysalueet.

Arviointiselostuksessa tulee selkeästi esittää, miten toiminnan muutos (hankevaihtoehdot VE0, VE1A-VE1C, VE2A-VE2C ja VE3) ja suunnitellut meluntorjuntatoimet vaikuttavat alueen ja lähimpien häiriintyvien kohteiden melutasoon.

Liikenne

YVA-ohjelmassa bioteollisuusalueen vaihtoehtoiset sijainnit suhteessa ympäröivään maantieverkkoon on kuvattu riittävällä tasolla. Valtatien 27 ja kantatien 58 liikennemäärät on esitetty sekä tekstissä että kartalla. YVA-selostukseen on syytä lisätä vielä tieto raskaan liikenteen osalta liikennemääristä. Nykytilan osalta liikenneosiota voisi täydentää tiedolla nopeusrajoituksista bioteollisuusalueille johtavilla väylillä ja maanteilla hankealueen läheisyydessä sekä liikenneonnettomuustiedoilla.

Bioteollisuusalueen pääasiallinen liikenne muodostuu raaka-aineiden ja lopputuotteiden kuljetuksista. YVA-ohjelman mukaan, mikäli kuljetuksia tapahtuu 300 päivänä vuodessa, tuotantoalueelle suuntautuu raaka-aineen materiaalikuljetuksina 27 raskaan liikenteen kuormaa vuorokaudessa. Mikäli tuotanto tapahtuu molemmissa sijainneissa, Ouluntien teollisuusalueella sekä Hallan biotalousalueella, liikennemäärät voivat olla kaksinkertaiset. Bioöljyä tuotettaessa lopputuotetta kuljetetaan pois alueelta yhdeksän vastaavaa kuormaa. Mikäli Hallan bioteollisuusalueella olisi mahdollista käyttää lopputuotteen kuljetukseen myös junakuljetuksia, niin niitä kertyisi 4–5 junavaunua vuorokaudessa. Merkittävää eroa ei ole ollut havaittavissa maantiekuljetusten suhteen sijaintipaikkavaihtoehtojen välillä.

Hankkeeseen liittyvän logistiikkaselvityksen mukaan Hallan bioteollisuusraideyhteyttä ei olisi mahdollista hyödyntää raaka-ainekuljetuksissa, vaan raaka-aineet tuotaisiin molemmille vaihtoehtoisille hankealueille maantiekuljetuksina. Saman selvityksen mukaan lopputuotteet voitaisiin kuljettaa joko maantiekuljetuksina tai Hallan bioteollisuusalueelta raidekuljetuksina lähimpiin satamiin (Kokkola, Raahen, Oulu). Raidekuljetuksista laaditaan myöhemmin toteutettavuus- ja kustannusselvitys. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että YVA-selostuksen arvioinnissa liikennemäärien osalta on esitettävä eri vaihtoehdot liikennemäärille riippuen siitä, onko rautatieyhteys käytössä vai ei, mikäli asia ei ole ratkennut siihen mennessä. Liikennemäärien arvioinnissa on syytä huomioida myös tyhjänä ajo, ajon säännöllisyys ja mahdolliset liikennehuiput.

YVA-ohjelman mukaan mahdollisten bioöljyn jatkojalosteiden ja biohiilen kuljetusmäärät arvioidaan arviointiselostusvaiheessa. Bioteollisuusalueen aiheuttama liikenne kohdistuu Ouluntien teollisuusalueella Venlankadun kautta pääosin kantatielle 58 (Ouluntie) ja Hallan bioteollisuusalueella valtatielle 27 (Savontie-Pyhäjärventie). Yhteysviranomaisen toteaa, että YVA-selostuksessa on tärkeää näkyä kartalla selvästi kulkureitit, joita alueille aiotaan käyttää päätieverkolta. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että mahdollisesti bioteollisuusalueiden lähelle tulevat hankkeet huomioidaan bioteollisuusalueen YVA-prosessin arviointiselostuksessa ja on tunnistettu, että hankkeilla voi olla vaikutuksia toisiinsa esimerkiksi liikennemäärien osalta.

YVA-ohjelman mukaan hankkeen liikennepohjaisten vaikutusten arviointi perustuu nykyisiin ja arvioituihin liikennemääriin ja tiestön tilaan. Arvioinnissa tarkastellaan rakentamisen, toiminnan ja toiminnan päättymisen vaikutuksia liikennemääriin, liikenteen suuntautumiseen, liikenteen toimivuuteen sekä liikenneturvallisuuteen. Näiden lisäksi arvioinnissa tarkastellaan lisääntyvän liikenteen aiheuttamia vaikutuksia lähiympäristössä, joita ovat ensisijaisesti liikenteen aiheuttama melu, mahdolliset pakokaasupäästöt sekä lisääntyvän liikenteen vaikutukset liikenneturvallisuuteen. Liikenteen suhteen vaikutusalueet tullaan rajaamaan merkittävimpien liikenneväylien mukaisesti. Liikenteen kannalta huomioidaan myös herkät ja häiriintyvät kohteet. Liikenteen aiheuttamat melu- ja värinävaikutukset huomioidaan. Keskeisiä arvioitavia vaikutuksia liikenteeseen ovat tässä hankkeessa rakentamisen ja tuotannon vaikutukset liikennemääriin, liikenteen suuntautumiseen, liikenteen toimivuuteen sekä liikenneturvallisuuteen sekä raskaan liikenteen lisääntymisestä aiheutuvat vaikutukset nykyisiin liittymäjärjestelyihin. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan YVA-ohjelmassa on esitetty hyvin arvioitavat vaikutukset liikenteen näkökulmasta.

Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue pitää tärkeänä, että YVA-selostuksessa tarkastellaan raskaan liikenteen lisääntymisestä aiheutuvia vaikutuksia valtatiellä 27 ja kantatiellä 58 oleviin liittymäjärjestelyihin ja niiden riittävyyteen nähden. Mikäli bioteollisuusalueelle on mahdollisuutta kulkea eri liittymien kautta, tulee YVA-selostuksessa arvioida, miten kulkuosuudet jakaantuvat liittymien välillä.

Mikäli bioteollisuuslaitoksen tai yhteisvaikutuksena eri hankkeiden myötä valtatiellä 27 ja kantatiellä 58 liittymissä on tarpeen tehdä kasvavan liikenteen vuoksi väistötie tai muita liikennejärjestelyjä, on hyvä mainita Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat -

kappaleessa tarvittaessa tieverkon parantamiseen liittyen maanteiden osalta tarvittavat suunnittelu- ja työluvat. Maanteiden tiealueille tehtävien muutosten suunnitteluun voidaan edellyttää suunnittelulupaa, jonka myöntää tarvittaessa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue. Toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella yhdessä niistä vastaavien viranomaistahojen (ELY-keskus tai Väylävirasto) kanssa. Mikäli bioteollisuusalueen rakentaminen vaatii uutta liittymää maantielle, tulee ELY-keskuksesta hakea liittymälupaa. Kaikkiin maanteillä tehtäviin töihin tulee hakea työluja Pirkanmaan ELY-keskukselta.

Ilmasto

Ilmastovaikutusten arvioinnin selkeyttämiseksi vaikutukset ilmanlaatuun ja ilmastomuutokseen tulisi käsitellä erillisinä kappaleina.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa tuodaan suhteellisen suppeasti esiin hankkeen vaikutuksia kasvihuonekaasupäästöihin. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa tuodaan esille, että kasvihuonekaasupäästöt arvioidaan vertaamalla hankkeen toiminnan vaikutuksia nykyisiin kasvihuonekaasujen päästöihin. Ilmastovaikutusten osalta lasketaan CO₂-päästöjen muutos öljyn käytön vähenemisen takia (öljyn korvaaminen bioöljyllä) ja liikennemäärien muuttumisen takia. Arviointiselostukseen tulee täsmentää, minkä alueen tai toimintojen päästöjä vertailun pohjana käytetään, mitä liikennemäärien muuttumisella tarkoitetaan sekä varmistaa tietojen vertailukelpoisuus.

Arviointiohjelman mukaan hankkeen vaikutuksia ilmastoon arvioidaan sen perusteella, kuinka paljon bioöljyn käytön aloitus vähentää öljyn käyttöä ja sen myötä vaikuttaa nykyisiin kasvihuonekaasupäästöihin. Esitetty liikenteen ja öljyn käytön muutosten vaikutusten arviointi ei ole riittävä ja sitä tulee täydentää arviointiselostukseen seuraavassa esitetyn mukaisesti.

Yhteysviranomaisen tarkentaa, että bioteollisuusaluehankkeen ilmastovaikutukset tulee arvioida hankkeen koko elinkaaren ajalta. Arvioinnin perustaksi tulee laskea rakentamisen, tuotannon ja purkamisen aikaiset kasvihuonekaasupäästöt.

Rakentamisen aikaisten ilmastovaikutusten arviointiin ja päästölaskentaan tulee sisällyttää suunnitellun bioteollisuusalueen prosessilaitoksen, hallinto- ja teknisen tilan, biotermiinalin, kuivurin, kattilarakennuksen ja soihdun materiaalien ja rakenteiden valmistamisen ja kuljetusten, rakentamisen aikaisen energiankulutuksen, jätteiden kierrätyksen sekä rakentamisen aikaisen liikenteen päästöt. Ilmastovaikutusten arviointiin ja päästölaskentaan tulee sisällyttää materiaalit ja mahdolliset uusiomateriaalit, maa-ainekset, asfaltointi sekä mahdollisten teiden kunnostaminen, uusien teiden ja muiden alueiden rakentaminen. Arvioinnissa on hyvä esittää arvio rakentamisen aikana syntyvistä jätteistä, niiden määristä ja suunnitelma käsittelymenetelmistä lainsäädännölliset vaatimukset huomioon ottaen.

Tuotannon aikaisten ilmastovaikutusten arviointiin ja päästölaskentaan tulee sisällyttää suunnitellun laitoksen sähkön, nestekaasun ja veden kulutukset, laitoksen kunnossapidon ja korjausten sekä niihin liittyvän liikenteen sekä raaka-aineiden hankinnan sekä tuotteiden ja sivutuotteiden kuljetusten päästöt. Tuotannon aikaiseen päästölaskentaan on tärkeä sisällyttää myös rakennusten lämmitys ja mahdollinen soihdun käyttö. Arvioinnissa on hyvä esittää arvio tuotannon aikana syntyvistä jätteistä, niiden määristä ja suunnitelma käsittelymenetelmistä lainsäädännölliset vaatimukset huomioon ottaen.

Purkamisen aikaisten ilmastovaikutusten arviointiin ja päästölaskentaan tulee sisällyttää laitosrakenteiden purkamisen ja kuljetusten sekä osien kierrätyksen päästöt. Arvioinnissa on hyvä esittää arvio toiminnan päättyessä syntyvistä jätteistä, niiden määristä ja suunnitelma käsittelymenetelmistä lainsäädännölliset vaatimukset huomioon ottaen.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa hankkeen ilmastovaikutuksien arvioinnissa tulee ottaa huomioon bioteollisuusalueen rakentamisen kautta tapahtuvan maankäytönmuutosten vaikutukset hiilitaseeseen. Arvioinnissa tulee huomioida hiilivarastojen ja -nielujen muutokset. Hiilivarasto- ja -nielulaskelmissa tulee arvioida bioteollisuusalueen sekä mahdollisten teiden parantamisen (ml. levantämisen) ja uusien teiden alueraivausten vaikutukset puustoon, muuhun kasvillisuuteen ja maaperään hankeaikana ja sen jälkeen. Hankkeen vaikuttavuutta hiilinieluihin ja -varastoihin tulee arvioida alueellisesti. Arvioinnissa on hyvä tuoda esiin kokoava tietoa eri maankäyttöluokkien pinta-alan raivaustarpeista sekä maaperän ja metsien hiilinielujen ja -varastojen vähentymisestä.

Yhteysviranomainen lisää, että YVA-selostuksessa on hyvä esittää bioteollisuusalueen koko elinkaaren aikana aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt päästölähteittäin sekä tuotantovaiheittain, jotta toiminnan suorien ja epäsuorien vaikutusten sekä kokonaisuuden positiivisten ja negatiivisten ilmastovaikutusten hahmottaminen helpottuu. Eri päästölähteiden kokoluokan esiin tuominen myös bioteollisuusalueella tuotettavien lopputuotteiden suhteen on suotavaa. Hankevaihtoehtojen välillä tulee tehdä myös vertailua. Yhteysviranomainen haluaa huomauttaa, että ilmastovaikutusten arvioinnissa olisi tärkeää tuoda esiin myös VE0-vaihtoehtotarkastelu, jossa hanke ei toteudu. VE0-vaihtoehtotarkastelussa tulee päästölaskelmien lisäksi huomioida hiilivarastojen ja -nielujen säilyminen. Osana vaikutusten arviointia tulee esittää haitallisten, kasvihuonekaasupäästöjä lisäävien vaikutusten ehkäisy-, lieventämis- ja kompensatiotoimenpiteet.

Ilmastovaikutusten arviointiin ei ole vakiintuneita tapoja laskelmien esitykseen, siksi on perusteltua, että laskennallisten tulosten rajaukset ja perusteet kertoimien ja erinäisten lähteiden käyttöön avataan. Arvioinnin tulokset on hyvä koota hankevaihtoehtoina ja päästölähteittäin yhteen taulukkaan.

Yhteysviranomainen pitää tärkeänä, että ilmastonmuutoksen hillinnän lisäksi ilmastonmuutokseen sopeutuminen otetaan huomioon arvioinnissa. Ilmastovaikutusten arvioinnissa on hyvä tunnistaa ilmastonmuutoksen aiheuttamia riskejä.

Arviointiselostuksessa tulee esittää ilmastonmuutoksesta hankkeelle mahdollisesti aiheutuvia riskejä ja keinoja niiden vähentämiseksi.

Luonnonvarojen hyödyntäminen

Arviointiohjelmassa hankkeen vaikutuksia luonnonvarojen hyödyntämiseen on kuvattu suppeasti. Arviointiohjelman mukaan luonnonvarojen hyödyntämisessä tullaan tarkastelemaan uusiutuvien ja uusiutumattomien luonnonvarojen kulutusta ja materiaalien käyttöä. Arvioinnin keskeisiä arvioitavia vaikutuksia ovat uusiutuvien ja uusiutumattomien luonnonvarojen saatavuus ja hyödynnettävyys sekä hankkeessa syntyvien tuotteiden ja sivuvirtojen käytettävyys. Yhteysviranomaisen toteaa, että bioteollisuusalue vaikuttaa luonnonvarojen hyödyntämiseen elinkaaren aikana useissa eri vaiheissa. Yhteysviranomaisen katsoo, että luonnonvaroihin kohdistuvassa vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon hankkeen koko elinkaaren aikainen luonnonvarojen tarve: suunnitellun bioteollisuusalueen prosessilaitoksen, hallinto- ja teknisen tilan, biotermiinalin, kuivurin, kattilarakennuksen ja soihdun tarvitsemat raaka-aineet ja materiaalit sekä infrarakentamisen materiaalit ja maamassat. Luonnonvarojen tarve tulee arvioida bioteollisuusalueen koko elinkaaren osalta huomioiden rakentaminen, tuotantovaihe ja purkaminen.

Lisäksi yhteysviranomaisen katsoo, että luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvien vaikutusten osalta tulee arvioida hankkeen toteuttamisen edellyttämä maa-ainesten määrä ja laatu, saatavuus, oton merkittävät vaikutukset sekä esimerkiksi kuljetuksesta aiheutuvat vaikutukset.

Yhteysviranomaisen lisää, että erityisesti rakennusvaiheessa olisi hyvä myös tarkastella uusiomateriaalien käyttömahdollisuutta sekä vertailla biotuoteteollisuusalueen elinkaarensa aikana kuluttamia luonnonvaroja suhteessa tuotettaviin tuotteisiin.

Vaikutukset toiminnan jälkeen

Ohjelmassa on esitetty, että suunniteltu bioteollisuusalue on tarkoitus olla toiminnassa vuosikymmeniä (30-50 vuotta), jonka aikana laitteistoa uusitaan ja huolletaan tarpeen mukaan. Toiminnan päätyttyä laitteisto puretaan, rakenteet puretaan ja alue tyhjennetään. Myös alueen maaperä tutkitaan mahdollisen maaperän pilaantumisen poissulkemiseksi.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että arviointiselostukseen tulee sisällyttää tiedot mahdollisesta purkamisvaiheen ympäristövaikutuksista mukaan lukien syntyvän jätteen määrä (YVAA 277/2017 4§ 1. mom.). Toiminnan päättymisen jälkeisten vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa kantaa luonnonympäristön palautumiskykyyn ja alueen mahdollisiin käyttömuotoihin hankkeen jälkeen.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Arviointiohjelmassa on tunnistettu, että yhteisvaikutuksia voi aiheutua jo olemassa olevien toimintojen kanssa, minkä lisäksi yhteisvaikutuksia voi aiheutua muiden suunniteltujen hankkeiden kanssa tai esimerkiksi mikäli molempiin mahdollisiin sijainteihin rakennettaisiin bioteollisuuslaitos. Arviointiselostuksessa tulisi esittää hankkeet ja toiminnot, joita alueella jo on tai on tiedossa, joilla saattaa olla yhteisvaikutuksia käsillä olevan hankkeen kanssa.

Yhteysviranomainen tuo esille, että Pohjois-Pohjanmaan liiton lausunnossa korostettiin lähialueella suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden ja niiden sähkönsiirtoreittien vaikutusten huomioimista YVA-selostusvaiheessa.

Lisäksi Haapajärven kaupunki on myöntänyt toukokuussa 2023 poikkeamisen voimassa olevasta yleiskaavasta Hallan alueella koskien bioenergiaterminaalin asfaltointikentän rakentamista.

Peruspalvelukuntayhtymän lausunnossa on esitetty alla olevat hankkeet, joiden yhteisvaikutukset on syytä ottaa huomioon selostusvaiheessa:

Ouluntien teollisuusalueella on kuluvana vuonna myönnetty ympäristölupa biomateriaalien termiselle käsittelylaitokselle, raaka-aineiden välivarastoinnille ja haketukselle sekä pellettilaitokselle.

Hallan bioteollisuusalueen läheisyydessä voimassa olevat ympäristölupa kiinteistöille 69-401-11-22 ja 69-401-11-23, jossa maankaatopaikka, sekä betonin, tiilen, asfaltin, tuhkan ja puunkuoren vastaanotto ja käsittely.

Mahdollinen bioenergiaterminaali haketus ja välivarastointitoimintoihin Hallan alueelle sekä Väyläviraston raakapuuterminaali haketus ja välivarastointitoimintoihin niin ikään Hallan alueelle.

Yhteysviranomainen on lausunnossaan jo aiemmin tuonut esille Vestia Oy:n suunnitteilla olevan hyötyjäteaseman, joka voi sijoittua jommankumman vaihtoehdoisen hankealueen läheisyyteen. Ouluntien hankealueen lähellä sijaitseva Sepänkujan halli, jossa toimii Regon Oy ja JR Wood Oy. Lisäksi Haapajärvelle on suunniteltu Kopsan kultakaivoksen perustamista.

Ympäristöriskit prosessin häiriötilanteissa

YVA-ohjelmassa tuodaan esille toimintaan mahdollisesti liittyviä ympäristöonnettomuuksia, joita ovat esimerkiksi erilaiset prosessihäiriöt, sähkökatkokset, kemikaalivuodot, laiterikot, tulipalot ja räjähdykset. Arviointiohjelmassa on tunnistettu riskeihin varautumisen keinoina mm. riskinarvioinnit turva-automaatiikka, hälytyslaitteet, sekä palo- ja pelastussuunnitelmilla. Vaikutusten arvioinnin tavoitteena on ohjelman mukaan tunnistaa sellaiset tilanteet, joista voi syntyä vaikutuksia laitosalueen ulkopuolelle. Arviointiselostuksessa kartoitetaan bioteollisuusalueen toiminnasta aiheutuvien ympäristöriskien mahdollisuudet sekä niiden estäminen. Riskit on tarkoitus tunnistaa vertailemalla muiden vastaavien hankkeiden arvioituja ja

toteutuneita riskejä sekä haastatella laitos- ja prosessiasiantuntijoita. Arvioinnissa huomioidaan sekä normaalista toiminnasta että poikkeustilanteista aiheutuvat riskit. Riskit luokitellaan vaikutuksen ja todennäköisyyden perusteella, jotta korkeamman riskiluokan riskejä voidaan poistaa tai niiden todennäköisyyttä tai vaikutusta rajataan niin, että riski saadaan hyväksyttävälle tasolle.

Yhteysviranomainen huomauttaa, että YVAA 4§:n 5 kohdan mukaan YVA-selostuksessa tulee esittää arvio mahdollisista onnettomuuksista ja niiden seurauksista ottaen huomioon hankkeen alttius suuronnettomuus- ja luonnonkatastrofiriskeille, näihin liittyvät hätätilanteet, toimenpiteet näihin tilanteisiin varautumisesta sekä ehkäisy- ja lieventämistoimet. Siksi hankkeen suunnittelussa tulee huomioida turvallisuus- ja ympäristöriskit kokonaisuutena. Arviointiselostuksessa tulee lisäksi esittää ilmastonmuutokseen varautuminen ja sopeutuminen sekä ilmastonmuutoksesta hankkeelle mahdollisesti aiheutuvia riskejä sekä keinoja niiden vähentämiseksi.

Yhteysviranomaisen johtopäätökset

Arviointiohjelma sisältää pääpiirteissään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (277/2017) 3 §:n mukaiset asiat. Hankkeen vaikutusten arviointi voidaan laatia arviointiohjelmassa esitetyn mukaisesti ottaen huomioon tässä lausunnossa esiin tuodut osa-alueita koskevat tarkennukset ja lisäykset sekä kuulemisen yhteydessä annetut lausunnot ja mielipiteet. Esitetyt arviointia täsmentävät ja vaikutusarviointin tarkkuutta lisäävät asiat on otettava huomioon arviointia laadittaessa.

Arviointiohjelmassa on esitetty karttoja, taulukoita, kaavioita ja valokuvia, mitä yhteysviranomainen pitää erityisen hyvänä. Karttaesityksiä voisi olla enemmänkin; muun muassa happamien sulfaattimaiden esiintyminen sekä käytettävät päätieverkot. Myös indeksikartan lisääminen selkeyttäisi hankealueen sijoittumisen maakunnallisesti. Luonnonsuojelualueita kuvaava kartta on puutteellinen ja sitä tulee täydentää luonnonsuojeluosiossa esitetyllä tavalla. Osa arviointiohjelman sisältämistä kartoista ja valokuvista ovat epätarkkoja. Huomiota tulee kiinnittää myös karttojen kuvien ja kaavioiden nimeämiseen.

Hankkeen vaatimat luvat on pääsääntöisesti tunnistettu, mutta niiden kuvauksissa on paikoin epätarkkuutta. Tässä lausunnossa esille tuodut puutteet tulee täydentää arviointiselostukseen.

Selostusvaiheessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että raporttia luetaan sekä sähköisessä että paperisessa muodossa. Enemmän informaatiota sisältävät kartat, olisi selkeintä esittää liitteenä, jolloin niiden luettavuus paranee.

Elinkeinojen konkreettinen vaikutusarviointi (ml. käytetyt aineistot) tulee esittää myös tarkasti YVA-selostuksessa.

Kaikkien luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien esiintyminen hankealueilla on tehtävä vähintään asiantuntija-arviona vaikutusarviointia varten. Yhteysviranomaisen tähdentää, että mikäli asiantuntija-arvion perusteella laji mahdollisesti esiintyy alueella ja lajille voi kohdistua vaikutuksia, on vaikutustenarviointia varten varauduttava maastoselvityksiin.

Hanke tulee lisäämään meluvaikutuksia alueella. Arviointiselostuksessa on esitettävä nykyinen melutilanne ja tehdyt melumittaukset ja -mallinnukset, tiedot nykytilassa melulle altistuvien asukkaiden määrästä ja sen muutoksesta hankkeen vaikutuksesta. Melumallinnus tulee tehdä erikseen jokaiselle hankevaihtoehtoehdolle. Melun ympäristövaikutuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota jo lausunnossa aiemmin esitetyin tavoin. Myös toiminnasta aiheutuvan pölyn, tärinän, hajun ja hiukkasten vaikutus elinympäristöön ja ilmanlaatuun on syytä selvittää tarkasti huomioiden yhteisvaikutukset.

Saadussa palautteessa korostuu molempien sijaintivaihtoehtojen osalta hulevesien hallinnan tärkeys rakennusaikana ja laitoksen toiminta-aikana, niiden määrän mahdollinen lisääntyminen sekä hulevesien käsittelyvaihtoehdot. Huomioon otettavaa on Väyläviraston raakapuuterminaalien rakennusvaiheen aikana vedenlaatuongelmat Tujuojassa, minkä yhteisvaikutukset tulee Hallan bioteollisuusaluevaihtoehdon osalta selostusvaiheessa selvittää tarkoin.

Saatu palaute ja tässä yhteysviranomaisen lausunnossa esitetyt näkökohdat tulee ottaa huomioon arviointiselostusta laadittaessa ja hankkeen jatkosuunnittelussa.

Arviointiselostuksessa on esitettävä YVA-asetuksen (277/2017) 4 §:n mukaan selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon. Lisäksi arviointiselostuksessa tulee olla yleistajuinen ja havainnollinen tiivistelmä arviointiselostuksesta valtioneuvoston asetuksen (277/2017) 4 §:n mukaisesti.

Arviointiselostuksessa on oltava ehdotus toimiksi, joilla vältetään, ehkäistään, rajoitetaan tai poistetaan tunnistettuja merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Arviointiselostuksessa tulee esittää selvityksissä käytetty lähtöaineisto ja arviointimenetelmät. Lisäksi on esitettävä mahdolliset lähtötietoihin ja arviointimenetelmiin sisältyvät epävarmuustekijät ja niiden vaikutukset arviointituloksiin.

Arviointiselostuksessa tulee lisäksi olla ehdotus seurannan kohteista ja menetelmistä. YVA-ohjelmassa onkin jo esitetty alustava seurantaohjelma hankkeesta mahdollisesti aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten tarkkailemiseksi, ja sen on esitetty tarkentuvan hankkeen suunnittelun edetessä.

Selostusvaiheessa eri vaihtoehdot ympäristövaikutuksineen tulee olla yksiselitteisesti vertailtavissa. Lisäksi on kiinnitettävä erityisesti huomioita raportoinnin selkeyteen ja johtopäätösten esittämiseen. Arviointiselostukseen tulee sisällyttää yleistajuinen ja havainnollinen tiivistelmä.

ARVIOINTIOHJELMALAUSUNNON TOIMITTAMINEN JA SIITÄ TIEDOTTAMINEN

Yhteysviranomainen toimittaa lausuntonsa ja kopiot arviointiohjelmasta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Lausunto toimitetaan samalla tiedoksi asianomaisille viranomaisille ja mielipiteen esittäneille tahoille.

Arviointiohjelmalausunto julkaistaan viranomaisen verkkosivuilla osoitteessa:

www.ymparisto.fi/haapajarvenbioteollisuusalueYVA

SUORITEMAKSU, SEN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA OIKAISUMAHDOLLISUUS

Suoritemaksu on 8000 euroa.

Arviointiohjelmasta annettavasta yhteysviranomaisen lausunnosta perittävä maksu on määriteltä tavanomaisen hankkeen mukaisesti (11-17 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ELY-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että arviointiohjelman lausunnon perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

Laskun lähettäminen

Lasku lähetetään myöhemmin valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 8, 16 ja 18 §

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 3 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus (1357/2022) elinkeino-, liikenne- ja ympäristö- keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallinto- keskuksen maksullista suoritteista vuonna 2023.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Maria Ekholm-Peltonen ja ratkaissut yksikönpäällikkö Juhani Kaakinen.

19.9.2023

	Mielipiteet
	Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus
Jakelu	Hankkeesta vastaava
Tiedoksi	Lausunnon antajat
	Mielipiteen esittäjä

Tämä asiakirja POPELY/2035/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POPELY/2035/2023 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Kaakinen Juhani 19.09.2023 18:28

Esittelijä Ekholm-Peltonen Maria 19.09.2023 18:31